

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.175/2016/5. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Szűcs Péter Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szűcs Péter ügyvéd, címe) által képviselt I.rendű felperes neve (címe, II.rendű felperes neve (címe) II. rendű és kk. III.rendű felperes neve (címe) III. rendű felpereseknek - a Lichy Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lichy József ügyvéd, címe) által képviselt I. rendű alperes neve (címe) I. rendű és az....Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Mustos Lajos ügyvéd, címe) által képviselt II.rendű alperes neve (címe) II. rendű alperesek ellen - amely perbe a II. rendű alperes pernyertessége érdekében a Dr. Papp Dezső Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Papp Dezső ügyvéd, címe) által képviselt Allianz Hungária Biztosító Zrt. (címe) beavatkozott - kártérítés megfizetése iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 10.P.21.658/2009/184. számú ítélete ellen a felperesek 185., az I. rendű alperes 186. és a II. rendű alperes 187. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja: az I. és a II. rendű alperesek egyetemleges marasztalását az I. rendű felperesnek fizetendő lejárt kártérítés összegében 9 658 411 (Kilencmillió-hatszázötvennyolcezer-négyszáztizenegy) forintra és abból 7 000 000 (Hétmillió) forint után 2008. május 9. napjától, 146 841 (Száznegyvenhatezer-nyolcszáznegyvenegy) forint után 2011. március 4. napjától, 2 511 570 (Kétmillió-ötszáztizenegezer-ötszázhetven) forint után 2013. augusztus 4. napjától 2013. június 30. napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, 2013. július 1. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamataira, a 2015. november 1. napjától fizetendő jövedelempótló járadék összegében havi 58 066 (Ötvennyolcezer-hatvanhat) forintra; az I. és a II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak részére fizetendő lejárt vagyoni kártérítés összegében 16 930 588 (Tizenhatmillió-kilencszázharmincezer-ötszáznyolcvannyolc) forint tőkére, és abból 99 700 (Kilencvenkilencezer-hétszáz) forint után 2008. május 2. napjától, 196 720 (Százkilencvenhatezer-hétszázhusz) forint után 2009. szeptember 4. napjától, 12 116 708 (Tizenkétmillió-száztizenhatezer-hétszáznyolc) forint után 2012. február 4. napjától, 79 570 (Hetvenkilencezer-ötszázhetven) forint után 2012. február 6. napjától, 1 728 077 (Egymillió-hétszázhuszonnyolcezer-hetvenhét) forint után 2012. április 20. napjától 2013. június 30. napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, 2013. július 1. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel

érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamataira, valamint 2 709 813 (Kétmillió-hétszázkilencezer-nyolcszáztizenhárom) forint után 2013. augusztus 4. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamataira, a 2015. november 1. napjától fizetendő költségtérítő járadék összegében havi 241 612 (Kétszáznegyvenegyezer-hatszázötvenkettő) forintra leszállítja. A II. rendű alperes által fizetendő kereseti illeték összegét 747 000 (Hétszáznegyvenhétezer) forintra felemeli, a szakértői költség összegét 526 652 (Ötszázhuszonhatezer-hatszázötvenkettő) forintra leszállítja azzal, hogy annak megfizetésére az I. rendű alperessel egyetemlegesen köteles; az állam által viselt kereseti illeték összegét 153 000 (Százötvenháromezer) forintra, a szakértői költség összegét 107 868 (Százhétezer-nyolcszázhatvannyolc) forintra szállítja le. Egyebekben az első fokú ítéletet - a II. és III. rendű felpereseknek járó nem vagyoni kártérítés és az elsőfokú jogi képviselési perköltség tekintetében - helybenhagyja.

Kötelezi egyetemlegesen az I. és a II. rendű alperest, hogy fizessenek meg 15 napon belül az I., II. és III. rendű felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 254 000 (Kétszázötvennégyezer) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a II. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak az illetékügyben eljáró hatóság külön felhívására 147 900 (Száznegyvenhétezer-kilencszáz) forint fellebbezési illetéket.

Megállapítja, hogy 1 454 100 (Egymillió-négyszázötvennégyezer-egyszáz) forint fellebbezési illetéket az állam visel.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az I. és II. rendű felperesek házastársak; a III. rendű felperes a házasságukból 2004. október 26-án született első gyermekük.

2008. május 9-én Down-szindrómával született az I-II. rendű felperesek **B. K.** nevű gyermeke. A fejlődési rendellenesség terhesség alatti felismerésének az elmaradása miatt a Miskolci Törvényszék 10.P.21.658/2009/65. számú és 78. sorszámon kiegészített - a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.346/2012/6. számú közbenső ítéletével helybenhagyott - közbenső ítéletében megállapította az alperesek egyetemleges és teljes körű kártérítési felelősségét kiskorú **B. K.** megszületése és egészségkárosodása miatt a felpereseket ért károkért.

A felperesek módosított keresetükben kérték az I-II. rendű alperesek egyetemleges kötelezését *nem vagyoni kártérítés* címén az I. rendű felperes javára 8 000 000 Ft, a II. rendű felperes javára 5 000 000 Ft, a III. rendű felperes javára 3 000 000 Ft és mindegyik

esetben 2008. május 9-től járó törvényes késedelmi kamatai; „*alap nevelési és ellátási költségek*”, (amelyek egészséges gyermek esetén is felmerültek volna) mint vagyoni károk címén egyetemlegesen az I. és II. rendű felperes javára *babaholmi, babakelengye* költségként 99 700 Ft és 2008. május 2-től járó törvényes késedelmi kamatai, *baba- és gyermekruhák* költségként a 2008. május 9. és 2015. október 31. napja közötti időszakra lejárt 1 174 336 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 17 490 Ft járadék, *játékok és egyéb eszközök* költségként a 2008. május 9. és 2015. október 31. napja közötti időszakra lejárt 256 504 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 2 730 Ft járadék, *élmezési* költségként a 2008. október 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 1 728 077 Ft és 2012. április 20-tól járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 20 974 Ft járadék, *pelenka, popsitörő és kenőcs* költségként a 2008. május 9. és 2010. december 31. közötti időszakra lejárt 196 720 Ft és 2009. szeptember 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, *tisztálkodási szerek* költségként a 2008. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 558 424 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 6 603 Ft járadék, *ápolás-gondozás* költségként - napi 4 óra alapul vételével - a 2008. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 5 418 296 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 72 480 Ft járadék, *háztartási kisegítés* költségként - napi 2 óra alapul vételével - a 2008. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 2 709 148 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 36 240 Ft járadék, *gyógyhatású készítmények* költségként a 2008. október 13. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 79 570 Ft és 2012. február 6-tól járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 735 Ft járadék, *közlekedési* költségként a 2008. május 13. és 2013. december 2. közötti időszakra lejárt 43 911 Ft és 2011. február 22-től járó törvényes késedelmi kamatai, ezen túl az I. rendű felperes javára *jövedelemvesztésként* a 2008. május 9. és 2011. május 9. közötti időszakra lejárt 890 565 Ft és 2009. november 8-tól járó törvényes késedelmi kamatai; „*speciális nevelési és ellátási költségek*” (amelyek fogyatékos gyermek esetén többletként merültek fel), mint vagyoni károk címén egyetemlegesen az I. és II. rendű felperes javára *speciális ápolás-gondozás* többletköltségként - napi 4 óra alapul vételével - a 2011. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 3 613 084 Ft és 2013. augusztus 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 72 480 Ft járadék, *speciális háztartási kisegítés* többletköltségként - napi 1 óra alapul vételével - a 2011. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 903 271 Ft és 2013. augusztus 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 18 120 Ft járadék, *fejlesztésekre utazással felmerült közlekedés* többletköltségként a 2008. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 1 229 436 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 20 174 Ft járadék, *orvosi ellátásokra kíséret* költségként a 2008. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 249 133 Ft és 2012. február 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 5 034 Ft járadék, *fejlesztésekre kíséret* többletköltségként a 2008. november 19. és 2015. február 28. közötti időszakra lejárt 1 644 410 Ft és 2012. január 9-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 25 871 Ft járadék, az *orvosi ellátásokra utazással felmerült közlekedés* többletköltségként a 2008. május 13. és 2013. december 2. közötti időszakra lejárt 43

911 Ft és 2011. február 22-től járó törvényes késedelmi kamatai, továbbá az I. rendű felperes javára *jövedelemvesztésként* a 2011. május 9. és 2015. október 31. közötti időszakra lejárt 3 707 044 Ft és 2013. augusztus 4-től járó törvényes késedelmi kamatai, valamint 2015. november 1-től havi 81 366 Ft járadék és a perköltség megfizetésére.

Az I. és a II. rendű alperesek a nem vagyoni és vagyoni károk igényelt összegben való felmerülésének bizonyíthatatlanságára hivatkozva a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság 184. sorszámú ítéletével kötelezte az I. és II. rendű alpereseket egyetemlegesen, hogy fizessenek meg 15 napon belül nem vagyoni kár jogcímén az I. rendű felperesnek 7 000 000 Ft-ot, a II. rendű felperesnek 4 000 000 Ft-ot, a III. rendű felperesnek 2 500 000 Ft-ot és mindegyik esetben annak 2008. május 9. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát. Kötelezte az I. és II. rendű alpereseket egyetemlegesen, hogy fizessenek meg 15 napon belül az I. és II. rendű felpereseknek egyetemlegesen (babaholmi, babakelengye) 99 700 Ft-ot és annak 2008. május 2. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, (baba- és gyermekruhák) 1 174 336 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 17 490 Ft járadékot, (játékok, egyéb eszközök) 256 504 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 2 760 Ft járadékot, (élelmezés) 1 728 077 Ft-ot és annak 2012. április 20. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 20 974 Ft járadékot, (pelenka, popsitörő, kenőcs) 196 720 Ft-ot és annak 2009. szeptember 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, (tisztálkodási szerek) 558 424 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 6 603 Ft járadékot, (ápolás-gondozás) 5 418 296 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 72 480 Ft járadékot, (háztartási kisegítés) 2 709 148 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 36 240 Ft járadékot, (gyógyhatású készítmények) 79 570 Ft-ot és annak 2012. február 6. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 735 Ft járadékot, (orvosi ellátásokra közlekedés) 43 911 Ft-ot és annak 2011. február 22. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, (speciális ápolás-gondozás) 1 806 542 Ft-ot és annak 2013. augusztus 4. napjától járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 36 240 Ft járadékot, (speciális háztartási kisegítés) 451 635 Ft-ot és annak 2013. augusztus 4. napjáig a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 9 060 Ft járadékot, (fejlesztésekre utazásokkal felmerült közlekedés) 1 229 436 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a

jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 20 174 Ft járadékot, (orvosi ellátásokra kíséret) 249 133 Ft-ot és annak 2012. február 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 5 034 Ft járadékot, (fejlesztésekre kíséret) 1 644 410 Ft-ot és annak 2012. január 9. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 4. napjáig előre esedékesen havi 25 871 Ft járadékot, (speciális orvosi ellátásokra közlekedés) 43 911 Ft-ot és annak 2011. február 22. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát; kötelezte az I. és II. rendű alpereseket egyetemlegesen, hogy 15 napon belül fizessenek meg az I. rendű felperesnek (jövedelemvesztés az első három évben) 890 565 Ft-ot és annak 2009. november 8. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, (jövedelemvesztés a gyermek 3 éves kora után) 3 707 044 Ft-ot és annak 2013. augusztus 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, valamint a jövőre nézve 2015. november 1. napjától minden hónap 5. napjáig előre esedékesen havi 81 366 Ft járadékot. Megállapította, hogy valamennyi járadékigény fellebbezésre tekintet nélkül előzetesen végrehajtható. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a II. rendű alperest 450 000 Ft le nem rótt eljárási illeték és 634 520 Ft szakértői díj viselésére, valamint úgy rendelkezett, hogy a további 450 000 Ft le nem rótt eljárási illetéket az állam viseli. Kötelezte egyetemlegesen az I. és II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg 15 napon belül az I., II. és III. rendű felperesek jogi képviselőinek 1 000 000 Ft + 27 % Áfa perköltséget.

Az ítélet indokolása szerint a szülőknek lehetőségük van a családtervezésre, önrendelkezési joguk fejeződik ki abban, hogy a törvényi feltételek fennállása esetén kérhetik a terhesség megszakítását. Az I-II. rendű felperesek személyiségi jogát sértő orvosi magatartás a magzati károsodás felismerését megghiúsító, felróható, a terhesség-gondozás során megvalósult orvosi mulasztás, ebből eredően a terhesség-megszakítás lehetőségéről való tájékoztatás elmaradása volt. Mindezek eredményeként a szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt elnehezült életvitele jelenti azt a vagyoni és nem vagyoni kárbéli tényalapot, amely megfizetésére az I-II. rendű alperesek a jogerős közbenső ítéletben megállapított mulasztásuk szerint kötelezhetők.

A nem vagyoni sérelem mértékét az elsőfokú bíróság a felperesek személyes előadásai, a perben kihallgatott tanúk vallomásai és a beszerzett igazságügyi orvosszakértői, elme-orvosszakértői és pszichológus szakértői vélemények alapján állapította meg, és a kereseti kérelemtől eltérően a gyermek születésének időpontjára, mint káreseménykori időpontra vonatkozó értékviszonyok alapul vételével az I. rendű felperes javára 7 000 000 Ft, a II. rendű felperes javára 4 000 000 Ft, a III. rendű felperes javára 2 500 000 Ft összeget talált a nem vagyoni sérelem kompenzálására alkalmasnak.

A vagyoni károk megtérítésének alapjaként az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a felperesek terveik és elhatározásai ellenére arra kényszerülnek, hogy egészségében károsodott gyermekkel éljenek egy családban, annak minden költségét ők viseljék. Így káruk a teljes felnevelési költség, hiszen az önrendelkezési jogtól való elzárással, mint jogellenes magatartással a kiadások okozati összefüggésben állnak.

A vagyoni károk felmerülése és összegszerűsége tekintetében a felperesek személyes előadásai, a kihallgatott tanúk vallomásai, a csatolt számlák és egyéb okirati bizonyítékok, valamint az igazságügyi orvos-szakértő és az igazságügyi árszakértő szakvéleménye alapján teljes egészében alaposnak találta a felperesek módosított keresete szerint az „alap nevelési és ellátási költségek” részeként babaholmi, babakelengye, baba- és gyermekruhák, játékok és egyéb eszközök, ételmezés, pelenka, popsitörő és kenőcs, tisztálkodási szerek, ápolás-gondozás, háztartási kisegítés, gyógyhatású készítmények, orvosi ellátásokra közlekedés költségei, valamint az I. rendű felperes jövedelemvesztése alapján, továbbá a „speciális nevelési és ellátási költségek” részeként orvosi ellátásokra közlekedés, fejlesztésekre közlekedés, orvosi ellátásokra kíséret, fejlesztésekre kíséret, valamint az I. rendű felperes jövedelemvesztése alapján érvényesített vagyoni kártételeket. Részben találta alaposnak a speciális ápolás-gondozás és speciális háztartási kisegítés többletköltségei miatt érvényesített keresetet azzal, hogy a költségek indokoltsága az igazságügyi orvos-szakértői véleményből és a tanúk vallomásaiból megállapítható, de annak időtartama - figyelembe véve, hogy az I-II. rendű felperesek a gyermeket rendszeresen fejlesztő foglalkozásokra szállítják, amely alatti időtartam nem az otthoni ápolás-gondozás fogalmi körébe tartozik, és érvényesítették a fejlesztő foglalkozásokon való szülői részvételre tekintettel a kíséret költségeit is - a speciális ápolás-gondozás tekintetében napi 2 óra, a speciális háztartási kisegítés tekintetében napi 1 óra időtartamban indokolt, ebből következően a módosított keresetben megjelölt összegek fele hárítható az I-II. rendű alperesekre.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 81. §-a (2) bekezdésének második fordulata alapján rendelkezett a perköltség, az állam által előlegezett eljárási illeték és szakértői költség viseléséről.

Az első fokú ítélettel szemben a felperesek, az I. és II. rendű alperes terjesztettek elő fellebbezést.

A felperesek a fellebbezésükben kérték az első fokú ítélet részbeni megváltoztatását, és a speciális ápolás-gondozás címén megítélt lejárt tőkeösszeg 2 613 084 Ft-ra, a járadék havi 72 480 Ft-ra, a speciális háztartási kisegítés címén megítélt lejárt tőkeösszeg 903 271 Ft-ra, a havi járadék 18 120 Ft-ra felemelését, az I. és II. rendű alpereseknek a másodfokú eljárási költségekben marasztalását. Előadták, hogy az elsőfokú bíróság szakkérdésnek minősítette azt a kérdést, hogy a gyermek egészségi állapota folytán az ápolás-gondozás és háztartási kisegítés milyen időtartamban indokolt. Amennyiben az ügy elbírálásához szükséges kérdés szakkérdésnek minősül, a bíróság a szakértői bizonyítás anyagával ellentétes döntést nem hozhat, a szakértői megállapításokat nem mérlegelheti felül. Az igazságügyi orvos-szakértő aggálytalannak tekintett szakvéleménye a kiskorú gyermek ápolását és gondozását 2011. május 9-től napi 4 óra időtartamban találta indokoltnak, amely megállapítást az elsőfokú bíróság nem mérlegelhetette volna át. Nem volt lehetőség az időtartam csökkentésére az óvodai nevelés és emiatt a kíséret szükségessége folytán, mert az nem minden nap jelentkezik, szemben az ápolás-gondozás minden nap és egyébként is az óvodai nevelés időtartamán felül indokolt szükségletéhez képest. A háztartási kisegítés tekintetében mindezen felül az elsőfokú bíróság a felperesek

kérelmével egyezően napi 1 óra időszükségletet vett alapul, mégis csak a felperesek által érvényesített követelés felét ítélte meg.

Az I. rendű alperes a fellebbezésében kérte az első fokú ítélet megváltoztatását, a nem vagyoni és vagyoni kár címén előterjesztett valamennyi kereset elutasítását, a felperesek első- és másodfokú perköltségében marasztalását. Előadta, hogy nem jelenthető ki bizonyossággal, hogy amennyiben az I. és II. rendű felperesek a terhesség alatt tudomást szereznek a fogyatékosyságról, úgy a terhesség megszakítása mellett döntöttek volna, így a kár bekövetkezése nem bizonyított. Kérte mindezen felül a jövedelemveszteség körében a gyermek jogán járó családi pótlék és esetleges ápolási díj levonását.

A II. rendű alperes a fellebbezésében kérte az első fokú ítélet részbeni megváltoztatását, és a „alap nevelési és ellátási költségek” részeként babakelengye, baba- és gyermekruhák, játékok és egyéb eszközök, ételmezés, pelenka, pocsitörő és kenőcs, tisztálkodási szerek, ápolás-gondozás költségei címén megítélt kereset elutasítását és ehhez igazodóan a felperesek perköltségében marasztalását. Rámutatott arra, hogy téves az ítéleti álláspont, amely nem a Down-szindrómával összefüggő, hanem a gyermek nevelésével kapcsolatos összes kiadást az alperesekre kívánja terhelni. Nem jogszerű a gyermek létezésével, nevelésével szükségszerűen együtt járó költségeknek a kártérítés részeként történő elszámolása. Egy családtag létezése nem lehet kár akkor sem, ha speciális nevelési igényű. Ennek az értelmezésnek egyrészt erkölcsi alapja van, másrészt alátámasztja, hogy az állam igyekszik könnyíteni a Down-szindrómás gyermekek családon belüli nevelését, ehhez számos támogatást nyújt, mindezekből következően a kár csak az egészséges gyermek vállalásához képest a fogyatékos gyermek nevelésének többletköltsége lehet.

A felperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az alperesek fellebbezéseivel érintett részében kérték az első fokú ítélet helybenhagyását, az alperesek másodfokú perköltségeikben marasztalását. Hangsúlyozták, hogy a jogerős közbenső ítélet állást foglalt kiskorú **B. K.** megszületéséből és egészségkárosodásából eredő károk megtérítéséért fennálló teljes felelősségről, amely önmagában alaptalanná teszi azt az alperesi hivatkozást, hogy a gyermek megszületése és léte nem értékelhető kárként. A jogszabályi rendelkezésekből és a következetes bírói gyakorlatból is következik, hogy a szülők önrendelkezési jogának megsértése miatt a gyermek teljes felnevelési költsége igényelhető; az egészséges létből és a fogyatékosyságból eredő költségek elkülönítésének nincs jogi alapja.

Az I. és a II. rendű alperesek a fellebbezési ellenkérelmeikben a felperesek fellebbezésével érintett részében kérték az első fokú ítélet helybenhagyását.

A beavatkozó csatlakozott a II. rendű alperesnek a másodfokú eljárásban tett nyilatkozataihoz.

Az ítéltábla fellebbezés hiányában a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése alapján nem érintette a nem vagyoni kártérítés iránti keresetet részben elutasító első fokú ítéleti rendelkezéseket, míg a fellebbezéseket a következők szerint csak kis részben találta alaposnak:

Az elsőfokú bíróság a kérelem és ellenkérelem keretei között a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a bizonyítékoknak a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörében a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetéseivel az ítéletábra nagyobb részben egyetértett.

A per eldöntésének lényeges előkérdése volt, hogy az I.-II. rendű alperesek a Down-szindrómával született gyermek teljes felnevelésével, ellátásával kapcsolatban felmerült vagyoni károk és a családban élése következtében elnehezült élethelyzetük folytán előállt nem vagyoni sérelmek megtérítésére kötelesek-e, vagy csupán az egészséges és a fogyatékos gyermek ellátásából, neveléséből, az ehhez kapcsolódó életvitelből eredő különbözetet kell viselniük.

A jogerős közbenső ítélet állást foglalt az I-II. rendű alperesek kártérítési felelősségének a jogalapjáról, amely azt jelenti, hogy az anyagi jogerő folytán már nem vitatható sem a kár bekövetkezése, sem a felróható és jogellenes károkozó magatartás, sem a károkozó magatartás és a kár bekövetkezése közötti okozati összefüggés; a jogerős közbenső ítéletet követően már csak a vagyoni és nem vagyoni kár összecszerűségét lehet vitatni. A jogerős közbenső ítélet az összecszerűségre nézve is iránymutatást adott, hiszen annak rendelkezése szerint az egészségkárosodott gyermek megszületéséből és egészségkárosodásából eredő károkért tartoznak az I-II. rendű alperesek felelősséggel. A káresemény meghatározása arra vezethető vissza, hogy felróható magatartásuk következtében sérelmet szenvedett a szülők családtervezéshez fűződő joga, valamint az anya önrendelkezési joga, mert a magzat súlyos genetikai ártalma ellenére sem dönthettek a terhesség megszakítása mellett, és ebből következően arra kényszerültek, hogy terveik és elhatározásaik ellenére felneveljék az egészségkárosodottan megszületett gyermeket. A szülők vagyoni kára így nemcsak a gyermek fogyatékoságával összefüggő többlet költségeket foglalja magában, hanem felnevelésének valamennyi költségét, azokat is, amelyek egészséges gyermek születése esetén is felmerülnek; továbbá a nem vagyoni kár összecszerűségét is azon az alapon kell meghatározni, hogy önrendelkezési joguk sérelme miatt genetikai ártalomban szenvedő gyermekük született.

A nem kívánt fogyatékos gyermek születésével kapcsolatos kárigények sajátossága, hogy a kötelezettségszegés következménye nem maga a fogyatékoság, hanem az időben elvégezhető terhesség-megszakítás esélyének elvesztése és ennek következtében a fogyatékos gyermek megszületése.

A terhesség-megszakítás törvényes jogától elzárás kártérítési jogkövetkezményeinek megítélése a bírói gyakorlat jogfejlesztő értelmezését tette szükségessé. Ennek során mérlegelni kellett, hogy milyen viszonyban áll a gyermek élethez való joga a szülők azon jogosultságával, hogy megkíméljék magukat a fogyatékos gyermek nevelésével együtt járó anyagi és lelki terhektől. A korabeli, részben ellentmondó bírói gyakorlat miatt a Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság 1/2008. számú Polgári jogegységi határozatával állást foglalt a fogyatékossgal született gyermek kárigényeiről annyiban, hogy a gyermek a saját jogán nem érvényesíthet eredményesen kártérítést amiatt, hogy a terhesgondozás során elmaradt vagy hibás orvosi tájékoztatás következtében anyja nem élhetett a terhesség-megszakítás jogszabály által biztosított jogával, mivel a magzatnak - szüleivel

ellentétben - abban a kérdésben, hogy megszülessen-e, vagy művi beavatkozással elvegyék az életét, nincs döntési jogosultsága; alanyi jog hiányában vele szemben az orvos nem követhet el jogellenes magatartást azáltal, hogy a szülőkkel szembeni tájékoztatási kötelezettségének nem tesz eleget. A jogegységi határozat azonban nem foglalt állást a szülők által érvényesíthető vagyoni és nem vagyoni károk terjedelme tekintetében.

A bírói gyakorlat abban egységesnek volt tekinthető, hogy a terhesség megszakításához fűződő önrendelkezési jog sérelme által fogyatékos gyermek születésével elnehezedett élethelyzet nyilvánvalóan olyan nem vagyoni sérelem, amely kompenzálása indokolt. Megosztott volt azonban a bírói gyakorlat abban, hogy a vagyoni károkat a *teljes* nevelési költségekben, vagy csupán a fogyatékos és az egészséges gyermek nevelése közötti *elvi különbségben* érvényesíthetik-e a szülők.

Észelve a jogfejlesztő értelmezés kívánalmát, a Kúria Pfv.III.20.069/2015/3. számú közbelső ítéletének indokolása részletesen állást foglalt az előző értelmezési kérdésben. A Kúria kifejtette, hogy nem tehető szétválasztás az egészséges gyermek felnevelésének és a fogyatékossgal összefüggő többletköltségeknek a tekintetében. Miután a fogyatékossgért az orvost semmilyen felelősség nem terheli, a fogyatékossgal együtt járó többletköltség alapja sem lehet más, mint az önrendelkezési jog gyakorlásának megghiúsulása. Az orvos jogellenes és felróható magatartása abban áll, hogy a szülőket nem tájékoztatta a születendő gyermek fogyatékos voltáról, és így megfosztotta az anyát az önrendelkezés jogától, a szülőket a családtervezési joguk gyakorlásától. A Kúria kifejtette, hogy az 1/2008. Polgári jogegységi határozat csak a fogyatékos gyermekeknek a polgári jogi felelősség szabályaira alapított kártérítési igénye vonatkozásában foglal állást, azonban nem korlátozza a szülők érvényesíthető kárigényét. A jogvita eldöntése nem a lét és a nemlét szétválasztásán alapul, hanem annak vizsgálatán, hogy az egészségügyi szolgáltató jogellenes és felróható magatartása milyen vagyoni és nem vagyoni károkat eredményezett. A károkozó magatartás következtében az anya nem gyakorolhatta önrendelkezési jogát, és emiatt súlyosan károsodott gyermeke született, akinek születésével, létevel okszerűen összefügg a felnevelési költség. Az önrendelkezési jog megsértésének következménye, hogy felmerülnek a gyermek felnevelési költségei, amelyek az orvosi hiba hiányában nem merültek volna fel, mert megfelelő tájékoztatás esetén az anya a törvényben biztosított jogával élve dönthetett volna a terhesség megszakításáról. Az orvosi mulasztással okozati összefüggésben álló vagyoni kár ezért nem csupán a fogyatékossgal összefüggő többletköltséget foglalja magában, hanem valamennyi, a gyermek születésével okozatban felmerült olyan vagyoni és nem vagyoni kárt, amely azért keletkezett, mert a szülők a családjukban a terveik, elhatározásaik ellenére arra kényszerültek, hogy egészségében károsodott gyermeket neveljenek fel, annak minden költségével. Ugyanezt az álláspontot osztotta - többek között - a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.501/2015/5., 7.Pf.21.354/2013/4. és 7.Pf.20.345/2014/6. számú jogerős ítélete is.

Helyesen járt el az előzőek szerint az elsőfokú bíróság, amikor a Down-szindrómás gyermek megszületésével és egészségkárosodásával felmerült valamennyi bizonyított vagyoni és nem vagyoni kár megtérítéséről rendelkezett.

A nem vagyoni kárösszszerűségét az elsőfokú bíróság helyes mérlegelés alapján határozta meg.

A nem vagyoni kártérítés jogintézményének a lényege, hogy a károkozó jogellenes magatartása következtében olyan hátrányok keletkeznek, amelyek kompenzálása - elvileg egyenértékű lehetőségek biztosítása révén - pénzbeli kártérítéssel megvalósítható.

Az immateriális sérelmek helyrehozhatatlanok, a kár mértéke nem állapítható meg objektív mérce szerint, az minden esetben a bírói mérlegelésen alapul, amelynek során azonban az egyedi körülmények gondos és részletes mérlegelése mellett, a mértéktartás követelményének megfelelően igazodni kell a jogalkalmazás kialakult gyakorlatához. A nem vagyoni kártérítés összszerűsége szempontjából elsősorban azt kell értékelni, hogy a káresemény milyen változásokat idézett elő a jogosult életvitelében, életminőségében, életének jövőbeli lehetőségei körében, érzelmi és lelki életének fejlődésében, személyiségének önmegvalósításában. Az igényt érvényesítő jogosultakat ért hátrányokat - a Pp. 163. §-ának (3) bekezdése alapján egyes köztudomású tények figyelembe vételével - gondosan értékelni kell, és a hátrányok összevetésével kell, a kialakult bírói gyakorlatra is figyelemmel, meghatározni a nem vagyoni kárpótlás azon összegét, amely alkalmas a sérelem hozzávetőleges kompenzálására.

Az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítéssel összefüggő jogvita elbírálásához szükséges körben a bizonyítási eljárást lefolytatta, a feltárt tényállás alapján a jogsérelem folytán bekövetkezett és a bizonyítás eredményeként feltárt hátrányokat, következményeket megfelelően határozta meg. A Down-kóros gyermek nevelése a szülők és a testvér mindennapjait, életvitelét döntően befolyásolja, a szülők egész életüket a beteg gyermek felnevelésének vetik alá, időbeosztásukat ahhoz igazítják, mindez kihat munkahelyi, baráti, társas kapcsolataikra. Köztudomású tényként fogadható el ezen felül a testvér jelentősen megnehezedett élethelyzete, hogy szülei rá kevesebb időt tudnak fordítani, és életvitelét neki is beteg testvérének szükségleteihez kell igazítani. A megítélt nem vagyoni kártérítés összszerűsége sem az I., sem a II., sem a III. rendű felperes vonatkozásában nem eltűzött, a nem vagyoni sérelmek kompenzálására szükséges és elégséges, annak mérséklését az ítéletábra nem találta indokoltnak. Felhívja az ítéletábra a Fővárosi Ítéletábra 7.Pf.21.354/2013/4. számú részítéletét, amely a 2003. évben született Down-kóros gyermek kisebb mértékű pszichés károsodást szenvedett édesanyja javára 8 000 000 Ft, ilyen károsodást nem szenvedett édesapja javára 6 000 000 Ft, míg testvére javára 1 500 000 Ft nem vagyoni kártérítést ítélt meg 2003. évi értékviszonyok alapul vételével.

A vagyoni károk összszerűségét is nagy részben helytállóan határozta meg az elsőfokú bíróság.

Nem volt jogszabálysértő, hogy az elsőfokú bíróság egyes vagyoni kártételek felmerülését, az összszerűség meghatározását megalapozó időszükségletet és kár indokolt összegét köztudomású tényekként határozta meg.

A Pp. 163. §-ának (3) bekezdése értelmében a bíróság külön bizonyítás nélkül is valónak fogadhat el köztudomású tényeket, így adott esetben külön bizonyítás nélkül is

elfogadhatja, hogy a személyiségi jog megsértése a károsultnál feltétlenül eredményezett valamilyen hátrányt. A bírói gyakorlat jogfejlesztő értelmezése a család intézményének alkotmányos védelméből vezette le a családban éléshez való alanyi jogosultságot, amely értelmezés kárként ismerte el a család megfelelő működésének megváltozását eredményező családtag kiesését, vagy súlyos, hosszan tartó egészségromlását. A köztudomású tények nem szűkíthetők le pusztán közismereti, társadalmi, természeti tények ismeretére, hanem kiterjeszthetők arra is, amennyiben az általános élettapasztalatokból következően egyes családtagok halálából, egészségromlásából eredően bizonyos nem vagyoni sérelmek, vagyoni károk felmerülése egyéb bizonyíték nélkül is elfogadható.

A vagyoni károk részeként igényelt babakelengye, baba- és gyermekruhák, játékok és egyéb eszközök, élelmezés, pelenka, popsitörő és kenőcs, tisztálkodási szerek és gyógyhatású készítmények felmerülését a felperesek által tett előadások, csatolt okiratok, míg az indokoltságát és összezszerűségét az igazságügyi árszakértő megállapításai egyértelműen alátámasztották. Mindezen felül köztudomású tény, hogy a gyermeket váró családok a gyermek születése előtt beszerzik az ellátását biztosító tárgyakat, eszközöket, a gyermek nevelésével összefüggésben ruhák, játékok, tisztálkodási szerek, gyógyhatású készítmények költségei, pelenkázással kapcsolatos kiadások rendszeresen felmerülnek, mindezek összegeit a felperesek nem határozták meg eltúlzott mértékben, azok leszállítására az ítéltábla indokot nem talált. Helyesbítette azonban a játékok, egyéb eszközök alapján fizetendő járadék összegét, mivel az nem az elsőfokú ítéletben feltehetően elírás folytán írt 2 760 Ft, hanem a kereset szerinti 2 730 Ft.

Az ápolás-gondozás és a háztartási kisegítés többletköltségét a felperesek két részre bontották: egyrészt az egészséges gyermek nevelésével, másrészt a fogyatékos gyermek többletnevelésével kapcsolatos költségekre. Abban egységes a bírói gyakorlat, hogy ha a beteg, sérült otthoni ápolását, gondozását közeli hozzátartozója pénzbeli ellentételezés nélkül végzi ugyan, de ez a tevékenység pénzben kifejezhető értékkel bír, annak megfizetésére a károkozó köteles. Az ápolást, gondozást ugyanis hozzátartozója a beteg személyére tekintettel, a hozzá fűződő személyes viszonyuk alapján nyújtja ellentételezés nélkül, nem azért, hogy az ezzel kapcsolatos szükséges költségek megtérítése alól a károkozót mentesítse (BDT2013. 2843., EBH2009. 2041.). Köztudomású tényként elfogadható, és a felperesek által hivatkozott KSH számítás által is alátámasztható tény, hogy az ápolás-gondozás napi 4 óra és a háztartási kisegítés napi 2 óra időszükséglete egészséges gyermekek ellátása mellett indokolt, nem eltúlzott. Nyilvánvaló tény, hogy a fogyatékos gyermek ellátása további időszükségletet igényel. A felperesek által hivatkozottakkal szemben azonban az igazságügyi orvosszakértő szakvéleménye nem támasztja alá teljes mértékben az általuk előadott időtartamot, mivel a szakértő általánosságban - és nem a felperesek által alkalmazott kettéosztás szerint - tett szakmai megállapításokat a gyermek két éves korától indokolt tevékenységek időszükségletéről. A polgári perrendtartás a szabad bizonyítási rendszeren alapul, amely a bizonyítékok megválasztásában, a bizonyítási indítványok teljesítésében és a bizonyítékok értékelésében is jelentkezik. A szakértői bizonyítás egy a bizonyítékok közül, a szakértő a bíró hiányzó szakmai ismereteit pótolja, nincs azonban annak akadálya, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok összevetésével a tényállást a bíróság részben a szakértői megállapításoktól eltérően határozza meg. A fogyatékos gyermek ellátásával, különösen az igen nagyszámú

rehabilitációs kezelésekre szállítással és óvodai neveléssel összefüggésben rendelkezésre álló adatok alapján helytállóan mérlegelte a bizonyítékokat az elsőfokú bíróság úgy, hogy a fogyatékos gyermek nevelésével kapcsolatban napi 2 óra többlet ápolás-gondozás és napi 1 óra többlet háztartási kisegítés indokolt. Ebből következően megfelelő volt az ítéleti számítás annyiban, hogy a felperesek keresetében speciális ápolás-gondozás címén meghatározott összegek 50 %-át terhelte az alperesekre, ezért ezen az alapon megítélt marasztalás összegét az ítélet tábla nem érintette; számítási hibát vétett azonban az elsőfokú bíróság, amikor a speciális háztartási kisegítés címén érvényesített költségeket is fele részben határozta meg, mivel a felperesek számításával egyezően napi 1 óra időtartamot vett alapul, tehát a megítélhető költségek leszállításának ebben a részben nem volt helye, így az ítélet tábla az ezen az alapon megítélt marasztalást - a keresetnek megfelelően - az első fokú ítéletben meghatározottak szerint lejárt 903 271 Ft tőkeösszegre és 18 120 Ft járadékra felemelte.

A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítható volt, hogy az I. rendű felperes gyermekei születését megelőzően, 2000. augusztus 21-től a General-Electric munkavállalója volt betanított munkásként, 2008. február 5-től inaktív állományban van; gyermekének fejlődési rendellenessége miatt rendszeres otthon-tartózkodása szükséges, eredeti munkakörébe nem tért vissza, így a jövedelemvesztése vagyoni kárként indokoltan jelentkezett.

Az I. rendű felperes jövedelemvesztését is nagyobb részben helytálló számítás alapján határozta meg az első fokú ítélet. Az állandó és következetes bírósági gyakorlat szerint a károsult elvárható keresetének bruttó összegben való meghatározása esetében a károsult által ténylegesen megszerzett jövedelmet és társadalombiztosítási ellátást is bruttósított összegben kell számításba venni (EBH1999. 57.). A károonszerzés tilalmának elkerülése végett az 1/2006.(V.22.)

PK véleményben rögzített számításnak megfelelően kell eljárni, amikor a járadék alapjául szolgáló bruttó jövedelemből le kell vonni a társadalombiztosítási járulékokat. A munkáltató, illetve más kifizető által fizetendő összeget bruttó összegben kell meghatározni, nem kell azonban rendelkezni a kifizetendő összeget a jogszabálynál fogva terhelő levonásokról. Ezeket a jogszabályok alapján a jogerős ítéletet teljesítőnek kell kiszámolnia, levonnia és átutalnia a levont összeg jogosultjának, önadózás esetén pedig a jogosultnak kell bevallásában feltüntetnie (BH1996. 235.). A felperesek által előterjesztett számítás a fenti bírói gyakorlatnak egyértelműen megfelelt, mivel az elvárható munkabér összegét a társadalombiztosítási járulékokkal csökkentette, és ebből levonta az I. rendű felperes részére juttatott társadalombiztosítási ellátásokat, és a különbözetet érvényesítette vagyoni kárként.

A fentiek szerint számított kárösszegeből azonban az I. rendű felperesnek járó családi pótlék összegét le kellett vonni.

A polgári jog alapvető elve a károonszerzés tilalma, amelyből az következik, hogy a károsult igényt tarthat a teljes reparációhoz szükséges vagyoni és nem vagyoni kártérítésre, azonban nem kerülhet előnyösebb helyzetbe ahhoz képest, mintha a káresemény nem következett volna be. Ebből az elvből a perbeli esetben az következik, hogy a

jövedelemveszteséget csökkenteni kell azokkal a juttatásokkal, amelyekre a felperesek a gyermek léte, valamint fogyatékosága folytán jogosultak. A perben egyedül a törvény alapján járó családi pótlék volt levonásként elszámolható, más juttatást - így a gyés alatt egyidejűleg nem folyósítható ápolási díjra jogosultságot - a per rendelkezésre álló adataiból megállapítani nem lehetett. A fogyatékos gyermek után a teljes perbeli időszakban a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 11. §-a (1) bekezdésének g) pontja értelmében járó emelt összegű családi pótlék összege havi 23 300 Ft. A keresethez igazodóan a levont családi pótlék alapján jövedelemveszteség összege a 2008. május 9. és 2011. május 9. napja közötti időszakra lejárt 146 841 Ft (2008. május 9. és 2008. december 31. között 3 Ft, 2009. január 1. és 2009. december 31. között nincs jövedelemveszteség, 2010. január 1. és 2010. december 31. között nincs jövedelemveszteség, 2011. január 1. és 2011. május 9. között 146 838 Ft), a 2011. május 9. és 2015. október 31. napja közötti időszakra lejárt 2 511 570 Ft (2011. május 9. és 2011. december 31. között 279 892 Ft, 2012. január 1. és 2012. december 31. között 519 648 Ft, 2013. január 1. és 2013. december 31. között 472 164 Ft, 2014. január 1. és 2014. december 31. között 601 140 Ft, 2015. január 1. és 2015. október 31. között 580 660 Ft), a 2015. november 1. napjától esedékes járadék havi 58 066 Ft. Mindezek szerint az ítélet tábla az I. rendű felperes javára jövedelemveszteség címén megítélt vagyoni kártérítés összegét az összesen lejárt 2 658 411 Ft-ra és ebből 146 841 Ft után 2011. március 4. napjától, 2 511 570 Ft után 2013. augusztus 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatokra, és 2015. november 1-től havi 58 066 Ft járadékra leszállította.

A gyermek orvosi és rehabilitációs ellátásával kapcsolatban felmerült közlekedési költségeket és kísérő költségét a felperesek több kártételben érvényesítették úgy, hogy elfogadva azt az alperesi álláspontot, amely szerint egyes orvosi ellátásokra egészséges gyermekek esetében is sor kerül, a beadványaikban részletezett orvosi ellátásokra utazás közlekedési költségeit fele részben az általános, fele részben a speciális ellátási költségek között tüntették fel, és utóbbi csoportba sorolták egyrészt valamennyi orvosi kezelésre utazáshoz igazodóan szükséges kíséret költségeit, ezen felül ebben a csoportban érvényesítették a rehabilitációs foglalkozásokra szállítás közlekedési költségeit, valamint a rehabilitációs ellátásokkal kapcsolatban indokolt kíséret költségeit is.

Az igazságügyi orvos-szakértő szakvéleményében alátámasztotta a felperesek előadását annyiban, hogy a beadványaikban részletezett kimutatás szerint valamennyi orvosi ellátásra utazás indokolt volt, mint ahogy indokoltak voltak a rehabilitációs ellátások is, továbbá a gyermek állapota szükségessé tette a gépjárművel szállítását és kísérő igénybevételeit is. Az egyes utazások időpontjaihoz igazodóan a felperesek részletes számítással levezették - a megtett km, a gépjármű fogyasztása, az üzemanyagárak, a kíséret időszükséglete és díjazása alapulvételével - a ténylegesen felmerült költségeket.

Nem találta azonban indokoltnak az ítélet tábla a felperesek által előterjesztett kereset szerinti összegben az előadott utazásokkal kapcsolatban felmerült közlekedés és kíséret összes érvényesített költségének megtérítését.

A felperesek által részletezett kimutatás abból indult ki, hogy valamennyi ellátásra, foglalkozásra a felperesek külön-külön időpontban utaztak, és külön-külön utat tettek meg,

ehhez képest részben átfedés állapítható meg az utazások céljainak helyszíne és időpontja között. Mindezen túl ugyan elfogadható, hogy a konkrét úticélokon felül a felperesek a beteg gyermeket más esetben is gépjárművel szállították, azonban ezzel kapcsolatban semmilyen konkrét előadást nem tettek. A részleges átfedések és a nem részletezett egyéb célú utazások alapján a vagyoni kár ezen tételeinek összege pontosabb számítás alapján nem volt meghatározható, annak összegét az ítéltábla általános kártérítésként határozta meg úgy, hogy mérlegelési jogkörében az „alap nevelési és ellátási költségek” között feltüntetett közlekedés költségeit, valamint a „speciális nevelési és ellátási költségek” részeként igényelt fejlesztésekre utazással felmerült közlekedés, orvosi ellátásokra kíséret, fejlesztésekre kíséret, az orvosi ellátásokra utazással felmerült közlekedés többletköltségeit együttesen a 2015. október 31-ig lejárt 2 000 000 Ft-ban, és ez után a késedelmi kamatfizetés kezdő időpontját ugyancsak mérlegeléssel 2012. február 4. napjában, míg a 2015. november 1-től fizetendő járadék összegét havi 30 000 Ft-ban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság az ítélet rendelkező részében külön határozta meg a felperesek által érvényesített vagyoni és nem vagyoni kártételek megítélt összegeit annak ellenére, hogy az egyes jogosultak részére fizetendő tőkeösszegek összeadhatók voltak, és egybeszámíthatók lettek volna az azonos késedelmi kamatfizetési kezdő időponttal meghatározott részletek is. Az ítéltábla az átláthatóság követelményének érvényesülése végett az előzőekben részletezett számítást elvégezte, és ennek megfelelően a fellebbezéssel érintett részben egybeszámította a lejárt tőkeösszegeket és ez után az azonos késedelmi kamatfizetési kezdő időponttal meghatározott részösszegeket. Ennek megfelelően az I. és II. rendű alperes a fellebbezéssel érintett egyetemleges fizetési kötelezettsége az I. rendű felperes részére 7 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés + 146 841 Ft jövedelemvesztés az első három évre + 2 511 570 Ft Ft jövedelemvesztés az első három év után = 9 658 411 Ft tőke (és az előző részösszegek után sorrendben 2008. május 9. napjától, 2009. november 8. napjától és 2013. augusztus 4. napjától járó törvényes kamata), a jövőre havi 58 066 Ft járadék; az I. és II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 99 700 Ft babaholmi, babakelengye + 1 174 336 Ft baba- és gyermekruha + 256 504 Ft játékok és egyéb eszközök + 1 728 077 Ft ételmezés + 196 720 Ft pelenka, popsitörő és kenőcs + 558 424 Ft tisztálkodási szerek + 5 418 296 Ft ápolás-gondozás + 2 709 148 Ft háztartási kisegítés + 79 570 Ft gyógyhatású készítmények + 1 806 542 Ft speciális ápolás-gondozás + 903 271 Ft speciális háztartási kisegítés + 2 000 000 Ft együttesen az orvosi ellátásokra utazással felmerült „alap” közlekedés, a fejlesztésekre utazással felmerült közlekedés, az orvosi ellátásokra kíséret, a fejlesztésekre kíséret és az orvosi ellátásokra utazással felmerült „speciális” közlekedés = 16 930 588 Ft tőke, valamint 99 700 Ft tőke után 2008. május 2. napjától, 196 720 Ft tőke után 2009. szeptember 4. napjától, 1 174 336 Ft + 256 504 Ft + 558 424 Ft + 5 418 296 Ft + 2 709 148 Ft + 2 000 000 Ft = 12 116 708 Ft tőke után 2012. február 4. napjától, 79 520 Ft tőke után 2012. február 6. napjától, 1 728 077 Ft tőke után 2012. április 20. napjától, 1 806 542 Ft + 903 271 Ft = 2 709 813 Ft tőke után 2013. augusztus 4. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamatok, továbbá a jövőre havi 17 490 Ft + 2 730 Ft + 20 974 Ft + 6 603 Ft + 72 480 Ft + 36 240 Ft + 735 Ft + 36 240 Ft + 18 120 Ft + 30 000 Ft = 241 612 Ft járadék.

A felperesek által érvényesített keresetek alapján a pertárgy értékét a Pp. 24. §-ának (1) bekezdése és 24. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján kellett meghatározni, ennek megfelelően az I. rendű felperes javára érvényesített kereseti részben a pertárgy értéke 8 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés + $12 \times 81\,366 \text{ Ft} = 976\,392 \text{ Ft}$ jövedelemvesztés, összesen 8 976 392 Ft; a II. rendű felperes javára érvényesített kereseti részben a pertárgy értéke 5 000 000 Ft; a III. rendű felperes javára érvényesített kereseti részben a pertárgy értéke 3 000 000 Ft; az I. és II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak javára érvényesített kereseti részben a pertárgy értéke 99 700 Ft babaholmi, babakelengye + $12 \times 17\,490 \text{ Ft} = 209\,880 \text{ Ft}$ baba- és gyermekruha + $12 \times 2\,730 \text{ Ft} = 32\,760 \text{ Ft}$ játékok és egyéb eszközök + $12 \times 20\,974 \text{ Ft} = 251\,688 \text{ Ft}$ ételmezés + 196 720 Ft pelenka, popsitörő és kenőcs + $12 \times 6\,603 \text{ Ft} = 79\,236 \text{ Ft}$ tisztálkodási szerek + $12 \times 72\,480 \text{ Ft} = 869\,760 \text{ Ft}$ ápolás-gondozás + $12 \times 36\,240 \text{ Ft} = 434\,880 \text{ Ft}$ háztartási kisegítés + $12 \times 1\,084 \text{ Ft} = 13\,088 \text{ Ft}$ gyógyhatású készítmények (mivel a 2008. október 13. és 2012. december 15. közötti, 50 hónapos időszakra érvényesített havi járadék összege 1 084 Ft, amely magasabb, mint az ezt követő időszakra érvényesített havi 735 Ft járadék, ezért az előbbi egyéves összegével kellett számolni) + 43 911 Ft az orvosi ellátásokra utazással felmerült „alap” közlekedés + $12 \times 72\,480 \text{ Ft} = 869\,760 \text{ Ft}$ speciális ápolás-gondozás + $12 \times 18\,120 \text{ Ft} = 217\,440 \text{ Ft}$ speciális háztartási kisegítés + $12 \times 20\,174 \text{ Ft} = 242\,088 \text{ Ft}$ fejlesztésekre utazással felmerült közlekedés + $12 \times 5\,034 \text{ Ft} = 60\,408 \text{ Ft}$ orvosi ellátásokra kíséret + $12 \times 25\,871 \text{ Ft} = 310\,452 \text{ Ft}$ fejlesztésekre kíséret + 43 911 Ft az orvosi ellátásokra utazással felmerült „speciális” közlekedés, mind összesen 3 975 742 Ft. A jogerős ítélet szerint megváltoztatott marasztalás alapján, az előző számítás szerint az alperesek pervesztések lettek az I. rendű felperes javára 7 696 792 Ft, a II. rendű felperes javára 4 000 000 Ft, a III. rendű felperes javára 2 500 000 Ft, az I. és II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak javára 3 200 032 Ft pertárgy érték tekintetében.

A kisebb részben módosult pernyertességi arányok és a részben téves első fokú ítéleti számítás folytán az ítéletábra részben megváltoztatta az állam által előlegezett kereseti illeték és szakértői díj viselésének arányait is. A felperesek által előterjesztett együttes 20 952 134 Ft értékű kereset eredményes volt összesen 17 396 824 Ft-ban, így a felperesek pernyertessége 83 %. A Pp. 81. §-ának (1) bekezdése és a 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése szerint egyrészt a felperesek, másrészt az alperesek ebben az arányban lennének kötelesek az összesen 900 000 Ft összegű kereseti illeték és az összesen 634 520 Ft összegű szakértői díj viselésére, azonban a felperesek személyes költségmentességük folytán az illeték és a szakértői díj rájuk eső részének, míg az I. rendű alperes a személyes illetékmentessége folytán az illeték rá eső részének a megfizetése alól mentesül azzal, hogy az utóbbi esetben - az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben - az alpereseket egyetemlegesen terhelő fizetési kötelezettség kizárólag a II. rendű alperes terhén marad. Ennek megfelelően a II. rendű alperes által fizetendő kereseti illeték összegét 747 000 Ft-ra felemelte, és a szakértői költség összegét 526 652 Ft-ra leszállította, azonban egyben úgy rendelkezett, hogy az alpereseket terhelő szakértői díjat az I. és a II. rendű alperesek egyetemlegesen kötelesek viselni. Az állam terhén így 153 000 Ft kereseti illeték és 107 868 Ft szakértői költség marad, amely összegek tekintetében az ítéletábra ugyancsak megváltoztatta az első fokú ítéleti rendelkezést. A kisebb részben megváltoztatott marasztalás alapján azonban nem érintette az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak a felperesi perkölségről rendelkezését.

Mindezek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján a fentiek szerint részben megváltoztatta, egyebekben - a II. és III. rendű felpereseknek járó nem vagyoni kártérítés és az elsőfokú jogi képviselési perköltség tekintetében - helybenhagyta.

A fenti számítás szerint a felperesek által fellebbezett érték $(12 \times 9060 \text{ Ft} = 108\,720 \text{ Ft}) + (12 \times 36\,240 \text{ Ft} = 434\,880 \text{ Ft}) = 543\,600 \text{ Ft}$, amely eredményre vezetett $108\,720 \text{ Ft}$ részében; az I. rendű alperes által fellebbezett érték a teljes marasztalás alapján számított $17\,740\,990 \text{ Ft}$, a jogerős ítélet alapján a felperesek javára megítélt pertárgyérték összesen $17\,396\,824 \text{ Ft}$, így a fellebbezés összességében sikeres volt $344\,166 \text{ Ft}$ értékben; a II. rendű alperes által fellebbezett érték $99\,700 \text{ Ft} + 209\,880 \text{ Ft} + 32\,760 \text{ Ft} + 251\,688 \text{ Ft} + 196\,720 \text{ Ft} + 79\,236 \text{ Ft} + 869\,760 \text{ Ft} = 1\,739\,744 \text{ Ft}$, amely eredményre nem vezetett. Mindezek alapján a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alkalmazásával, a felperesek személyes költségmentességére és az I. rendű alperes személyes illetékmentességére figyelemmel - az I. és a II. rendű alperes közötti eltérő fellebbezett érték alapján - az I. rendű alperes köteles az államnak a fellebbezése után az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46. §-ának (1) bekezdése szerint számított, az I. rendű alperes a teljes marasztalási összeget támadó fellebbezése folytán csak a felperesi és az I. rendű alperesi fellebbezett érték összeadása alapján meghatározott összes $1\,602\,000 \text{ Ft}$ fellebbezési illetékből a rá eső $147\,900 \text{ Ft}$ fellebbezési illeték megfizetésére, míg a fennmaradó $1\,454\,100 \text{ Ft}$ fellebbezési illeték az állam terhén marad; továbbá a fellebbezett értékre és a másodfokú eljárásban indokolt jogi képviselési tevékenységre tekintettel a felperesek javára a 32/2003 (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) és b) pontja, (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A. §-ának (1) bekezdése szerinti $200\,000 \text{ Ft} + \text{Áfa}$ összegű másodfokú ügyvédi munkadíj megfizetésére az I. és a II. rendű alperes egyetemlegesen köteles.

A perköltség vonatkozásában a teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapult.

D e b r e c e n, 2016. május 12.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Pribula László s.k. előadó bíró,
Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő